

8 клас

Українська література

Тема: Пісні Марусі Чурай. Пісні, що стали народними. Їхня популярність, фольклорна основа, народнопоетичні образи. «Засвіт встали козаченьки», «Віють вітри, віють буйні», «Ой не ходи, Грицю...».

Добрий день! Сьогодні ми продовжимо знайомитися з творчістю Марусі Чурай, її драматичним життям; розвиватимемо вміння виразного читання, коментування пісень; висловлюватимемо власне ставлення до Марусі та її пісень, робитимемо висновки, узагальнення, формуватимемо естетичні смаки; виховуватимемо повагу до творчих, обдарованих людей з народу — активних творців духовності.

Вивчаючи тему історичних пісень, ми з вами дізналися, що не всі вони фольклорного походження, деякі з них мають авторів. І цими авторами не завжди були чоловіки. Сьогодні на уроці ви познайомитесь із життям та творчістю Марусі

Чурай – відомої української поетеси та піснярки.

Не є встановленим історичним фактом, що на українській землі в першій половині XVII століття жила народна поетеса і «піснетворка» Маруся, але беззаперечним є той факт, що український народ сприйняв її як цілком реальну особу. Про своє життя Маруся розповіла у піснях, що їх сама склала, або в тих, що їй приписують.

Наукових досліджень про Марусю Чурай нема. Про неї пишуть письменники і поети, ось так про неї написав Михайло Стельмах: «Три віки ходить пісня Марусі Чурай по нашій землі, три віки любові вже подарувала дівчина людям. А попереду — вічність, бо велика любов і велика творчість — невмирущі». І це, безперечно так.

Чому так вражає доля Марусі?

Чому про неї можна дізнатися із її пісень?

Що ви знаєте про Марусю Чурай?

За що ж пісні Марусі Чурай так
полюбилися народові, що через них
її навіть помилували від страти?

Робота над змістом твору «Засвіт встали козаченьки»

- *Як, на вашу думку, цей твір пов'язаний із життєвою долею Марусі Чурай?*
- *Чи наявний у ньому її образ?*
- *Яким він постає?*
- *Яким зображений козак у творі?*
- *Чому молодий козак не вірить, що він швидко повернеться з походу додому?*
- *З яким проханням син звертається до матінки? Якою є її реакція на це?*
- *Опишіть внутрішній стан матінки, яка проводжала свого сина у далеку дорогу. Чи не марні її хвилювання?*
- *Чим починається і завершується твір?*
- *Як називається цей літературний прийом і чому яка його роль у творі?*
- *Як ви вважаєте, до якого жанру належить цей твір? Чому?*

Літературний аналіз твору.

- Тема:
- Ідея:
- Жанр:
- Художні засоби:
- Епітети:
- Метафори:
- Рефрен:

Тема: зображення походу козаченьків, розлука хлопця з матінкою і коханою.

Ідея: звернення сина до матері, що вона прийняла його кохану як свою дитину.

Жанр: козацька пісня літературного походження

Художні засоби:

Епітети: ясні очі, кінь вороненький

Метафори: стоїть місяць, кінь спіткнувся, година настала

Рефрен: Засвіт встали козаченьки
В похід з полуночі,
Заплакала Марусенька
Свої ясні очі...

Робота над змістом твору «Віють вітри, віють буйні».

- *Який настрій цього твору?*
- *Хто є центральним образом твору?*
- *Охарактеризуйте внутрішній стан дівчини.*
- *Чому, на вашу думку, в пісні порівнюється доля дівчини із самотньою билиною, що росте на полі?*
- *Чому героїня вважає, що її долі заздують люди?*
- *Для чого, на ваш погляд, твір завершується риторичним запитанням?*
- *Як, на ваш погляд, чи схожа доля героїні твору з долею його авторки? Свої міркування обґрунтуйте.*
- *Як би ви охарактеризували жанр цього твору?*

Теорія літератури.

Лірична пісня – це твір, що віддзеркалює психоемоційну сферу народного життя.

Ознаки ліричної пісні:

- Монологічна будова (іноді допускаються діалоги)
- Психологічний паралелізм
- Наявність образів-символів
- Висока емоційність

Літературний аналіз твору.

- Тема:
- Ідея:
- Жанр:
- Художні засоби:
- Епітети:
- Метафори:

Тема: відтворення страждань дівчини за своїм милим.

Ідея: возвеличення щирого почуття кохання, вірності.

Жанр: лірична пісня літературного походження

Художні засоби:

Епітети: буйні вітри, щаслива билінка, люте горе, тяжко жити

Метафори: віють вітри, дерева гнуться.

Закріплення вивченого матеріалу.

“Засвіт встали козаченьки»

1. Козаченьки вирушали в похід: а) з полуночі; б) після сніданку; в) пообіді; г) ввечорі.
2. Сльози на очах у Марусі були від: а) горя; б) радості; в) щастя; г) болю фізичного.
3. Мати буде очікуватиме на повернення сина через: а) півмісяця; б) півроку; в) чотири недільки; г) рік.
4. Прикмета, яка, на думку козака, не дозволить йому швидко повернутися додому: а) зіпсувалося взуття; б) у двір полетіло багато горобців; в) кінь спіткнувся; г) пов'яли квіти на підвіконні.
5. Про що просить син свою матінку перед від'їздом? а) Молитися за нього; б) не згадувати про нього лихим словом; в) писати листів; г) прийняти Марусю як рідну дитину.

«Віють вітри, віють буйні»

1. Внаслідок вітру: а) пішов сильний дощ; б) облетіли пелюстки на квітах; в)гнулися дерева; г) неможливо було вийти на прогулянку з милим.
2. У чому витрачає свої літа молодії героїня пісні? а) Непосильній праці; б) горі і стражданнях; в) догляданні малого паненя; г) відпочинок.
3. На думку молодиці, «не поправлять сльози її»: а) матеріального становища; б) здоров'я; в) щастя; г) долі.
4. Героїні пісні «тяжко жити»: а) без милого; б) у батьків милого; в) від повсякденної непосильної праці; г) бо дуже захворіла.

«Ой не ходи, Грицю»

1. Зіллячко, яким дівчина отруїла Гриця, вона: а) викопала; б) купила на базарі; в) випросила у ворожки; г) сама виростила.
2. Як героїня твору характеризує дівчат на вечорниці? Вони: а) мудрі; б) полохливі; в) чарівні; г) веселі.
3. У вівторок молодиця: а) зіллячко переполоскала; б) Гриця отруїла; в) зілля ізварила; г) ходила до ворожки.

Домашнє завдання:

- Які враження справили на вас пісні Марусі Чурай? Чому вони так полюбилися людям, а сам Богдан Хмельницький через них звільнив Марусю від страти?
  1. Свої думки запишіть у вигляді міні-есе.
  2. Письмову роботу надіслати на перевірку на х'юмен.

